

Zilele culturii sovietice în R. S. România

Virtuozi din Moscova

Se cuvine, mai întâi, o succintă fișă biografică: ansamblul „Virtuozi din Moscova“ a sărbătorit în luna septembrie 1987 a cincea aniversare; ideea înființării aparține violonistului și dirijorului Vladimir Spivakov, absolvent al Conservatorului din Moscova, laureat al mai multor concursuri internaționale, despre care David Oistrach spunea că „aparține celor mai buni tineri reprezentanți ai artei interpretative sovietice“; menirea declarată a acestui colectiv de muzicieni este de a familiariza publicul larg cu muzica de cameră de la Bach și Händel la Șostakovici și Șcedrin, ansamblul organizând festivaluri în diverse orașe ale Uniunii Sovietice, la care se adaugă numeroasele turnee întreprinse în străinătate.

Și acum câteva impresii culese la concertul oferit publicului în bucurăștean vineri, 11 septembrie, la Ate-neu. Programul a cuprins lucrări de Mozart (*Mica serenadă*), Șostakovici (*Sinfonia de cameră cp. 110 bis*) și Vivaldi (*Anotimpurile*). Prin urmare, compozitori circumscriși, în aceeași ordine, clasicismului, neoclasicismului (dar și neoromantismului, cel puțin prin acest opus), respectiv barocului muzical — categorii stilistice ce evidențiază valori diferite (uneori chiar opuse) ale raportului sentiment / rațiune, altfel spus, inimă / minte: suveranitatea rațiunii în clasicism, ocultarea acesteia de către sentiment în romantism (prin extensie, deci, și în neoromantism) și echilibrarea lor evasiprfectă în baroc. De ce am apelat la acest binom formulat prima oară de Jung? Pentru că, fatalmente, interpretarea muzicală trebuie să țină seama de variantele lui axiomatice (oricât de general sau, într-un fel, apodictic ar fi ele exprimate), ca să nu mai vorbim de infinitatea nuanțelor și diversitatea metodelor de demonstrare. La acest nivel se hotărăște puritatea sau întinarea stilistică. Tot aici actul restituitiv face sau desface rolul emițătorului de peste veacuri al caracterelor înscrise în codul genetic al unui anume timp artistic. Programul, după cum reiese și din simpla lui lectură, a fost generos, rotund, cuprinzând virtual toate cele trei ipostaze ale raportului semnat mai sus. Romantismul însă s-a erijat de fapt, în capul de afiș al concertului. Gestul romantic l-a excedat pe cel baroc și surclasat pe cel clasic. De aceea Șostakovici a fost și la propriu și la figurat la el acasă, versiunea redată de ansamblul sovietic fiind, categoric, entuziasmantă. (În treacăt fie spus, această simfonie de cameră dedicată memoriei jertfelor fascismului și războiului constituie adaptarea *Cvartetului de coarde nr. 8*; manipularea cu o mare dexteritate a unor vaste suprafețe sonore, strategia pe zone timbrale complexe argumentează faptul că gândirea simfonică este la Șostakovici nu numai apanajul genului simfonic, ci o constantă a întregii sale creații). Mozart și Vivaldi au fost însă citiți cu aceleași lentile prin care s-a văzut un spectacol romantic, de multe ori incendiar, cu piscuri și abisuri abrupte, într-un cuvânt un discurs sonor în linii frunte, îndrăznețe și de o mare virtuozitate. Din păcate însă la Vivaldi aceasta reprezintă doar fața vizibilă a icebergului iar la Mozart chiar partea lui nevăzută. Miza s-a pus pe cucerirea privirii, ochiul furând urechea. Dar nu de tot. Astfel satisfacțiile spectatorilor nu au fost, nici-decum, puține pentru că, dincolo de dimensiunea deli-

berat spectaculară, tehnica instrumentală individuală și colectivă, coerența și omogenitatea aparatului orchestral ori calitatea emisiei sonore etalate de interpretii oaspeții au fost, într-adevăr, excepționale. Într-unid toate aceste atribute, la care se adaugă un real temperament solistic, în spatele căruia se află, desigur, vocația autentică, Vladimir Spivakov a confirmat întru totul aprecierile lui Oistrach.

Concert de muzică de cameră

Este evident că școala componistică sovietică contemporană nu a trăit avatururile altor școli europene în ceea ce privește sentimentul vidului, al abstracționismului ori formalizării excesive. (În paranteză fie spus, oricât de excesivă se vrea o formalizare, ea nu se poate răsfrînge asupra tuturor propozițiilor limbajului de formalizat; adică, nici o formalizare nu poate „dura“ integral actul componistic). Creatorii sovietici au evitat, de asemeni, abuzurile expresioniste și nu s-au intimidat în fața ofensivei atonale. Au cultivat în schimb ancorarea în tradiție și cercetarea realului (social, moral, etnic). Iată câteva coordonate definitive ale muzicii sovietice contemporane. Le-am reținut cu ocazia concertului din 9 septembrie de la Ate-neu, manifestare derulată într-un cadru festiv, cu participarea membrilor Ambasadei U.R.S.S. la București. După cuvîntul introductiv pertinent și lămuritor, rostit de Petre Codreanu, am ascultat opt lucrări aparținînd tot altor autori, reprezentînd șase republici sovietice, deci diverse arii geografice dar și varii vârste creatoare, de la venerabilii Tihon Hrenikov și Gheorghii Sviridov la Otar Taktakișvili, concertul oferindu-ne în final un eșantion din muzica lui Serghei Prokofiev. A rezultat un repertoriu bogat de stiluri și tehnici de compoziție, de surse propriu-zis muzicale, chiar de forme și genuri. Contrastantă acestei diversități ne-a apărut reiterarea structurilor restitutive, zgîrcenia surselor timbrale pentru care organizatorii acestui concert au optat. Pentru că, sub aspect interpretativ, concertul se putea intitula foarte bine și recital de pian Ilinca Dumitrescu (cu invitații ei: Georgeta Stoleriu și Raluca Voicu). O singură excepție: prezența în final a cvartetului „Seroso“. Aceasta nu știrbește, desigur, meritele protagonistei; dimpotrivă, sporește admirația noastră pentru entuziasta și laborioasa pianistă care este Ilinca Dumitrescu. La aceeași înaltă altitudine interpretativă s-a situat Sanda Șandru prin puritatea expresiei și acuitatea emisiei. Mai puțin convingătoare a fost violonista Raluca Voicu, precipitată uneori în mînuirea arcușului, neglijentă alteori în intonație (în pozițiile înalte). Cît despre cvartetul „Seroso“, ca și cu alte prilejuri, cuvinte favorabile în special la adresa seriozității și disciplinei care se instaurează în dialogurile sonore purtate de membrii formației: Radu Ungureanu, Daniela Isipciuc, Traian Ionescu și Maria Amarinei-Oșeleanu. Programul a cuprins *Poemul pentru pian* de Otar Taktakișvili (n. 1950 — Georgia) — deliberat neoclasic, cu sonorități adesea edulcorate —, *Suita pentru pian „Zidurile vechii Buhara“* de De-